

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Manuale Parochorum, De Plerisque Functionibus, & Obligationibus, ad Parochias, Parochos & Parochianos attinentibus

Engel, Ludwig

Salisburgi

Cap. 2. De Juramentis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40922

sentiente maximè Religione, & remittente Jus suum, quod habet in Religiosum, manet tantùm votum *simplex*, in voto autem *simplici*, quin Pontifex dispensare possit, nemo facile dubitaverit, ad text. *in d. c. cum ad Monasteriũ*, communis, & vera est responsio, quòd loquatur in *sensu composito*, quòd scilicet non possit dispensari in votis solemnibus cum Religioso, ut maneat Religiosus, quia per talem dispensationem cessarent substantialia Religionis, non autem loquatur ibidem Pontifex *in sensu diviso*, & quòd status Religionis totaliter ab aliquo tolli non possit.

CAPUT II. De Juramentis.

Votis affinia sunt *Juramenta*, placuit propterea etiam de his breviter aliqua addere, omissis tamen illis juramentis, quæ in judiciali processu usitata sunt, & parum ad præsens institutum faciunt.

SUMMARIÆ.

1. *Juramentum quid, & quibus modis aut verbis fiat.*
2. *An licitum sit jurare.*
3. *Attestatio sub fide sacerdotali, nobili &c. an sit juramentum.*
4. *Juramentum debet habere* 3. *Comites, nimirum*
5. *Veritatem.* 6. *Judicium.*
7. *Iustitiam.*
8. *Juramentum contra jus quando validum.*
9. *Juramentum assertorium non est necessarium de re bo.*

*re honesta. Et quando in eo committatur in
justitia.*

10. *Iuramentum rei indifferentis non obligat.*
11. *Pacta invalida an, Et quando iuramento con-
firmantur.*
12. *Iuramenti obligatio qualiter relaxetur.*
13. *Iuramentum regulatur secundum naturam
actus, cui adjicitur. idq; pluribus explicatur.*
14. *Actus aliàs validus, non invalidatur, si fiat
contra iuramentum. (Sare.)*
15. *Qui juravit se soluturum, an possit compen-*
16. *De restrictione mentis, remissivè.*

Juramentum rectè definitur, quòd sit invo-
catio divini testimonij ad fidem dictis faciendam,
vel promissionem firmandam. Fit autem hæc in-
vocatio non tantum per verba *contestatoria*, seu
simpliciter *invocatoria*, ut *testis est mihi Deus;*
quam verè Deus vivit! sed etiam per verba
execratoria, v. g. *Deus me puniat; sic me Deus
adjuvet;* & similia, nam parum interest, quo-
modo petatur, ut Deus testimonium suum de-
claret, *Suarez de Religione, cap. 12. n. 8.* Neque
tamen requiritur, quòd aliquis explicitè Deum
in testem adducat, sed ad valorem iuramenti
sufficiet, si etiam implicitè id fiat, ut si quis ju-
ret *per animam suam*, quia continet implicitam
execrationem, ut Deus animam puniat, nisi
verum sit, quod dicitur. Similiter si aliquis
simpliciter dicat, *jureo*, vel *per meum iuramen-
tum affirmo*, tacitè Deum in testem vocare vi-
detur. Quia hoc ipsum nomen & natura jura-
menti

menti importat. Ubi tamen bene monet Suarez *cit. lib. 1. c. 13. n. 4.* cum hoc verbum *jurō* in morali acceptione sit indifferens ad verum vel fictum juramentum, & plerumque qui talia verba profert, necdum intentionem habeat actu jurandi, sed tantum paratum se esse demonstret ad jurandum, ideo attendendas esse circumstantias, ex quibus desumi possit, quo sensu illa verba prolata sint, & sufficienter censentur actu juratoria, si per antecedentem sermonem juramentum petitum sit, vel si negotium, quod tractatur, juramentum postulet.

Item non solum *verbis* sed & *signis* juramentum præstatur; quod quidem satis certum est circa eos, qui loqui non possunt, verum etiam probabilius affirmatur circa eos, qui loqui possunt cum Cov. *de pactis in princ. n. 6.* dummodo talia signa sint, quæ in communi acceptione declarent animum jurandi, ut si ab aliquo petatur juramentum, & is secundum consuetudinem loci capite annuat, digitos erigat vel librum Evangeliorum tangat. Ita quoque si à subditis homagium seu juramentum fidelitatis & obedientiæ exigatur, usu receptum est, ut singuli per manus porrectionem se id præstare ostendant.

Quærent DD. an licitum sit jurare? cum Christus *Matth. 5.* expressè dixerit: *Nolite jurare, sed sit sermo vester, est est, non non, quod autem his abundantius est, à malo est.* Decla-
rat

rat tamen S. Pontif. *in c. etsi Christus. de jurejur.* jurare ex se non esse rem illicitam, cum & apud Sanctos verba juratoria reperiantur, ut 2. ad Cor. 1. dicit Paulus; *Testem Deum invoco in animam meam*, ad Rom. 1. *Testis mihi est Deus &c.* dictum autem Christi intelligitur de juramento sine necessitate, aut rationabili causa præstito.

Quærent prætereà, an juramentum censeri 3
debeat, si quis *per fidem suam*, aut honorem sacerdotalem, aut nobilitatis aliquid affirmet, vel promittat? Hujusmodi *interpositam fidem* habere vim juramenti tenuerunt Felinus & Abbas *inc. querelam. X. de jurejur. arg. c. ad aures. de his, quæ vi metus ve causâ fiunt.* Ubi habetur, quòd renunciatio electionis ob Laicorum terrorem facta irrita censeri debeat, nisi *juramento vel fide interposita* confirmata sit, & *in c. pervenit. de fidejussoribus.* æquè puniuntur Clerici, qui promissionem sub Religione *fidei*, quàm *juramenti*, violârunt. Sed dicendum est, cum Lefio *de iustitia & iure. lib. 2. c. 42. n. 4. Cov. de pactis. parte 1. §. 2. n. 2.* prædicta verba non continere juramentum propriè dictum, quia per illa Deus non vocatur in testimonium, sed proferens tantùm indicat, se omninò deliberatum, ac memorem *fidei*, conscientiæ, & statûs sui loqui.

Quòd si tamen aliquis *per fidem Christianam vel Catholicam*, aut *per Evangelium* rem promitteret, vel affirmaret, pro jurante haberi deberet,

beret, quia censeretur *authorem fidei* in testem statuere, *Lessius, & Covar. cit. locis.* Interim, sicut ex *cc.* pro contraria sententia *citatis* satis apparet, talis *interpositio fidei*, quam faciunt Ecclesiastici sub suo honore sacerdotali, aut Religionis, item personæ illustres sub honore suæ dignitatis in foro externo juramenti loco acceptatur, maximè in causis minoribus, in quibus non decet Ecclesiasticos facillè jurare, *c. si quis presbyter. 2. q. 4. videatur Gail. lib. 2. Obser. 59. Mysing. cent. 1. Obser. 17.*

- 4 Porro juramentum ut sit licitum & obligatorium debet habere tres comites, nimirum *Veritatem, Iudicium, atque Iustitiam, c. animadver-*
- 5 *tendum. 22. q. 2. † Quod ad Veritatem attinet, illa utique in omni juramento subesse debet, ne Deus in falsitatis testem invocetur, & quidem in juramento promissorio duplex veritas interveniat, necesse est, una intentionis seu *veritas dicti, & altera executionis, seu veritas facti, etenim perjurium committitur non tantum, si non serves, quod promittis, sed etiam, si ab initio servandi intentionem non habueris, quavis ex postfacto serves; quia ejus rei, quæ secundum tuam intentionem falsa fuit,**
- 6 *Deum testem adduxisti. † Iudicium quoque in jurando requiritur, id est, debita advertentia & deliberatio. Unde fortassis nonnunquam à perjurio excusantur qui malam consuetudinem jurandi habent, & quandoque præcipitanter aliquid falsum sub juramento affirmant.*

Pueri

Pueri etiam ante annos discretionis ex defectu
 iudicij validum præstare juramentum neque-
 unt, post annos autem discretionis validum
 quidem juramentum præstare possunt, *arg. c.*
1. de delict. puer. in iudicio tamen propter so-
 lennitatem iudiciorum ante annos pubertatis
 ad juramentum adigendi non sunt, *c. pueri.*
22. q. 5.

Iustitia denique juramentum comitari debet, 7
 quia juramentum non debet esse vinculum ini-
 quitatis, *cap. quanto. 18. de iurejur.* Unde in pri-
 mis quotiescunque aliquid sub juramento pro-
 mittitur, quod intrinsecè malum est, & sine
 peccato fieri nequit, non obligat juramentum,
 v. g. si quis juret ulcisci injuriam, vel occidere
 hominem. Idem est, si abjuretur aliquod bo-
 num vel virtuosum, sicut exemplum ponitur
in c. cum quidam. 12. §. illi verò. de iurejur. de
 illis qui jurarunt non loqui parentibus, fratri-
 bus vel sororibus, aut eis humanitatis subsidi-
 um exhibere, qua de causa etiam juramentum
 de non mutuando vel fide jubendo tanquam
 repugnans charitati proximo debitæ non esse
 obligatorium, docet Abbas *in c. si verò. 11. §.*
jam d. t.

Imò si juramentum ab initio fuerit inju-
 stum, non convalescet, tametsi ex postfacto
 causa iniquitatis cesserit, v. g. si quis stantibus
 primis sponsalibus juraverit aliam ducere, non
 tenebitur hoc juramento, licèt prior sponsa
 moriatur, juxta *Reg. 18. jur. in 6. non firmatur*
tractus.

tractu temporis, quod de jure ab initio non subsistit,
Sanch. de matrim. l. 1. disp. 50. n. 6.

8 Prætereà ex defectu justitiæ non obligat juramentum factum contra Jus publicum, quod ad publicam utilitatem principaliter introductum est, v. g. si judex juret, crimen etiam manifestum sine accusatore non punire, *c. ad nostram. 21. d. t.* vel Clericus juret, quod coram Judice laico litigare velit, *c. si diligenti. 14. de foro compet.* si enim non obligat juramentum in præjudicium tertij privati, ut mox dicemus, multò minus obligabit in præjudicium Reipublicæ. Notanter autem dico si Jus publicum directè tendat ad utilitatem publicam; si enim directè respiciat utilitatem privatorum, & tantum in consequentiam publicam, valebit juramentum in contrarium præstitum, sic pro utilitate mulierum constitutum est, dotes suas alienari non posse, etiamsi ipsæ consentiant, servandum tamen erit juramentum, si mulieres juraverint, non revocare alienationem rei dotalis, *c. cum contingat. 28. de jurejur.* Item quamvis futuræ hereditati renunciari non possit, valebit tamen renunciatio, quâ filia acceptâ dote hereditati paternæ sub juramento renunciat, *c. 2. de pactis. in 6.* quia regulariter omne juramentum, quod sine dispendio salutis servari potest, servandum est, *d. c. cum contingat.* Hinc etiam, quo juramento promissuras solvere, debet servare suum juramentum, quia verò alter sine peccato accipere non potest,

potest, ideò solvens post impletum juramentum eas denuò repetere valebit, *c. debtores. 6. d. t. videatur Zoef. eod. tit. n. 53.*

Tandem ad *justitiam* juramenti requiritur, 9
ne sit in præjudicium tertij, nam res inter alios
acta alijs obesse non debet. ita invalidè jurat
Prælatus, quòd non velit repetere bona Eccle-
siæ ablata, vel quodcunque aliud contra utilita-
tem Ecclesiæ facere. *c. 2. § c. sicut. d. t.* Sed
hæc, quæ de *justitia* juramenti dicuntur, in ju-
ramento *promissorio* locum habent; in juramen-
to autem *assertorio* non est necessarium, ut ma-
teria sit honesta & justa, neque per se indecens
est, adferre Deum in testem facti turpis, si ita
publica utilitas vel magna causa requirat, sicut
testes super adulterio aut homicidio producti
licitè jurant, quamvis de re turpi testimonium
præbeant. Observat tamen Suar. *de Religione*
tom. 2. tract. de juramento lib. 2. c. 3. n. 6. eti-
am in juramento *assertorio* posse *injustitiam* com-
mitti, illudque fieri illicitum, si nimirum ali-
quis secretum proximi, ad quod celandum te-
nebatur, sub juramento injustè prodat. † Rei 10
quoque indifferentis, quæ in se moraliter nec
bona, nec mala sit, non esse juramentum ob-
ligatorium, adinstar voti de tali re concepti,
nisi bono aliquo fine v. g. ad sui mortifica-
tionem, vel peccati evitacionem &c. inten-
datur, docent communiter DD. apud Laym.
in Theol. mor. lib. 4. tr. 3. c. 6. n. 3. Suar. d. l. 2.
c. 16. n. 4.

Quæstio

II Quæstio est non levis momenti, utrum pactum vel *contractus* de jure nullus confirmetur per juramentum, vel utrum ipsum tantum *juramentum servandum* sit? Si enim dicatur, solum *juramentum servandum* esse absque eo, quod *contractus confirmetur*, tunc si is, qui juravit, *juramentum* in vita non impleverit, heres ejus ad implendum non tenebitur; quia ut rectè docet Suarez *dict. lib. 2. c. 31. n. 16.* *juramentum* quidem obligat etiam heredes, & successores ejus, cui juratur, sed non obligat heredem ejus, qui jurat; nam *juramentum* est personale, & animam jurantis non egreditur. Et in hac quæstione esse distinguendum, an *contractus* sit invalidus in odium creditoris, ita ut is sine peccato etiam veniali ex tali *contractu* aliquid acquirere non possit, prout fit in *contractu* usurario, aut metu vel dolo inito; vel an *contractus* tantum invalidetur in favorem debitoris, sicut invalidatur alienatio rei dotalis, ad minorennem pertinentis & similes: priori casu non *confirmabitur contractus*, sed ipsum tantum modò *juramentum servandum* erit, vel ejus relaxatio petenda, ne Deus vanè & temerè in testem vocatus sit; imò post impletum *juramentum* repetitio ejus, quod ex tali *juramento* præstitum est, conceditur. *dicto c. debitores. de jurejur. § c. ad audientiam. 4. de his, que vimine sue causa fiunt.* Ad hunc primum casum etiam referunt, si *contractus* ob publicam utilitatem irritatus sit, & exempla ponunt de pacto non re-

vocandi

*vocandi testamentum pacto successione super viven-
tis hereditate, de donatione omnium bonorum, pœna
sponsalibus adjecta* &c. *Cov. in relect. c. quamvis.
de pact. in 6. p. 2. in pr. §. 1. n. 8. Laym. d. l. c. 8.
n. 4.* Verùm si evidenter constet, juramentum
cedere in præjudicium Reipublicæ, jam supe-
rius diximus, id obligatorium non esse, at in
exemplis propositis DD. non sunt concordēs,
teste ipso Laym. d. l. *vers. quæ doctrina*, utique
quia non satis constat, an dicti actus principa-
liter ob favorem publicum, vel potius ob fa-
vorem privatorum, & ex consequenti tantum
publicum à legibus irritati sint.

Altero casu videtur mihi probabilius ipsum
contractum juramento confirmari, ut ex *tex. c.
quamvis. de pactis. in 6.* satis apparet, ubi pa-
ctum, quo filia hereditati paternæ renuntia-
vit, dicitur *juramento firmatum*, & ipsum pa-
ctum *servari debere*, & in *L. 1. Cod. si adversus
venditionem.* dicit Imperator, minorem, qui
adversus venditionem rei suæ *juratam* venit,
non tantum *perjurium*, sed etiam *perfidiam*
committere; si *perfidiam*, ergò supponitur, non
tantum *juramentum*, sed etiam pactum valere.
Videtur mihi addi posse alia multum efficax
ratio, quòd lex Civilis irritans pacta vel con-
tractus jure naturæ & gentium validos non
comprehenderit, nec potuerit comprehende-
re contractus *juratos quatenus tales*, hi enim
propter religionem juramenti non cadunt sub
jurisdictionem Civilem & sæcularem, sed Ec-
clesia-

clesia-

clestiasicam. Sicut in simili, quamvis lex Civilis pœnalis comprehendat omnes Cives Romanos; non tamen illos, qui etiam post talem legem Ordines Clericales assumpserunt, tales enim *quatenus nunc tales* ab initio non censebantur comprehensi, vel saltem postea exempti, hinc etiam est, quòd contractus vel actus jurati, quamvis quoad executionem sint mixti fori, quoad cognitionem tamen de viribus & valore juramenti ad iudicium Ecclesiasticum spectent, *c. licet mulieres. de iurejur. in 6. c. ult. de foro comp. in 6.*

Quod attinet ad divisionem juramenti, frequenter hactenus insinuatum est, juramentum dividi in *promissorium* & *assertorium*. *Promissorium* dicitur, quod ad confirmationem promissionis, pollicitationis, seu quorumcunque contractuum & pactorum adjicitur. *Assertorium* verò quo simpliciter sine promissione aliquid affirmamus, vel negamus, & de hoc juramento *assertorio* in processu iudiciario potissimum negotium est.

12. Circa *relaxationem* juramenti notandum est, quòd si juramentum sit *aperte nullum*, ut quia ex parte jurantis sine peccato quamvis veniali tantum observari non potest, vel quia directè spectat præjudicium tertij, non indigebit absolute, sed jurans propriâ authoritate contravenire poterit, quia quod nullum inducit vinculum, nullam absolutionem requirit, *Gloss. in c. in verbo absolvimus. & in c. cum quidam. S. nulli.*

§. ultimo. ubi Innoc. & Panorm. de iurejur. facit
 textus in c. quanto. & c. si verò eodem t. licet au-
 tem in d. c. 2. & c. cum quidam. jurantes etiam
 in similibus juramentis jussi fuerint absolvi, il-
 lam tamen absolutionem non fuisse proprie
 dictam, sed tantum declaratoriam nullitatis,
 cum Glof. in eod. c. 2. n. tradit Zæf. d. t. n. 47.

Cæterum si juramentum ex parte jurantis
 sine peccato observari possit, sed tantum illicitum
 sit ex parte creditoris; vel sit dubium,
 utrum propter certas circumstantias, vel su-
 pervenientes causas aliquis ad jurandum te-
 neatur? his casibus absolutio saltem ad caute-
 lam peti debet, eamque superiores Ecclesiasti-
 ci suis subditis, in quos Jurisdictionem Episco-
 palem vel quasi Episcopalem habent, conce-
 dere possunt.

Juramentum autem in gratiam alicujus factum,
 ab eoque acceptatum validum & obliga-
 torium ille solus remittere potest, in cujus fa-
 vorem factum, & cui ex eo jus quæsitum est;
 & quamvis aliàs juramentum à solo jurante &
 soli Deo factum sicut votum, in rem eviden-
 ter meliorem propriâ auctoritate commutari
 possit, v. g. qui vovit aut juravit peregrinari
 certo die, potest illo die assistere ægroto, obe-
 jus charitatem & commoditatem; Secus verò
 est, si juramentum alteri factum sit, in cuius
 præjudicium commutatio cederet, v. g. qui ju-
 ravit Titio donare 10. non potest donare pau-
 peri, ut etiam præced. Cap. dictum.

MAN. PAROCH.

Ss

Cens.

Censent tamen DD. aliquando etiam juramentum validum per potestates Ecclesiasticas & temporales remitti posse saltem indirectè subtrahendo scilicet materiam; idque tunc quando alicui ex causa Jus suum auferre possunt, sicut ita in *c. excommunicamus. §. moneantur. de hæreticis*. Princeps per censuras cogi potest, ut expellat hæreticos de suo territorio, & si propter negligentiam in expellendo excommunicatus fuerit, nec intra annum satisfecerit, Vasalli & subditi ejus per Papam à juramento fidelitatis absolvuntur, & terra ejus Catholicis exponitur occupanda.

Idem est, si ex qualibet alia causa dignitate amoveatur is, cui subditi ratione officij adstricti erant. Pariter quidquid sit, an juramentum metu extortum valeat, quod plerique affirmant propter *tex. in c. si verò. 8. de Iurejur. & quòd metus*, sicut non tollit simpliciter consensum, *l. si mulier. §. 5. ff. quòd metus causa* ita nec tollat ipso Jure, saltem regulariter, obligationem, Magistratus tamen qui contractum ex causa metus rescindere, etiam partem ad relaxandum juramentum adigere potest, vel eo nolente etiam ipse Magistratus relaxare, & tali casu factum judicis habebitur pro facto partis, *arg. L. si ob causam. C. de evict.*

13 Demùm perquam notabile est, quòd juramentum soleat regulari secundum naturam actum cui adjicitur, & assumat illas conditiones, quæ secundum naturam insunt illi actui. e. g. juravi ducere Titiam,

tiam, non tenebor, si notabilis mutatio accidat, ut quia deformatio, fornicatio, depauperatio supervenit. *c. quemadmodum. de Jurejur.* Item ex communi sententia, qui juravit aliquam ducere, potest ingredi Religionem ut præcedenti cap. ex Sanch. *lib. I. disp. 43. q. 1.* retulimus. cui non obstat, quod docet Nav. *Consil. 4. de Regular.* Alumnus jurantem servitia Ecclesiæ, non posse sine licentia Ordinarij, qui jura Ecclesiæ administrat, ingredi Religionem, eo quod jus alteri quæsitum ex juramento non possit in opus magis pium commutari, ut paulò ante dictum: Nam diversitatis ratio inde elucet, quòd sit de natura sponsalium, & matrimonij, ut per ingressum in Religionem dissolvantur. *t. t. de Convers. conjug.* non autem idem sit de natura alumnatus. Similiter, qui fecit alicui promissionem, aut donationem juratam, non prohibetur eam revocare ex illis causis, quibus donatio revocatur, nimirum ob ingratitudinem donatoris, vel supervenientiam liberorum ex parte donatoris. *t. t. C. de revoc. don.* Ratio est, quia juramentum non *extendit*, sed tantum *intendit* obligationem, hoc est, non facit, ut obliget *in plus* sed ut *firmius*. quæ quidem ratio optimè procedit in actibus etiam sine juramento validis; at verò difficile videtur, quomodo in actibus ipso jure invalidis, & tantum juramento confirmatis jurans non obligetur *in plus*, cum sine juramento *ad nihil* obligaretur? huc commodissimè servit nostra ratio supra posita, quòd jurans qui-

dem sine juramento, fuisset *ad nihil* obligatus, & cum juramento *in plus*, si solum Jus Civile spectemus, non verò si jus naturale aut gentium juxta quod regulatur actus juratus, cui *quatenus jurato* non obfuit Juris Civ. irritatio.

14 Ex eodem principio, quòd juramentum non immutet naturam actus, inferunt, quòd actus, qui fuisset cessante juramento validus, valeat tametsi factus sit contra juramentum de eo non faciendo prastitum. ita valet matrimonium contractum contra sponsalia jurata prius cum alia contracta, *c. sicut. 22. x. de spons.* venditio cum traditione tertio facta, contra venditionem juratam sine traditione prius alteri factam. *Gl. in l. quoties. C. de rei vind. Cov. in c. quamvis. p. 1. §. 4. n. 5. de pact. in 6.* quamvis interim talis haud dubiè peccet, & perjurus sit. *Panorm. in c. dilecto. de preb. n. 17. & in c. intellecto. de jurejur. n. 8. Suar. de juram. lib. 2. c. 19. n. 6.*

15 Tractat etiam Fachin. *lib. 1. Controv. c. 7.* an, qui juravit se soluturum, possit opponere compensationem, si ex alia causa sibi à creditore aliquid debeatur? & affirmativè concludit, quia de natura solutionis est, ut censeatur quoque per compensationem fieri, *l. si debitor. ff. qui pot. in pign. l. dedisse. de V. S.* mihi videretur illa sententia multum rationabilis, quæ distinguit cum *Pan. in c. ad nostram. 7. de jurejur. n. 3.* an obligatio, quæ sit materia compensationis, contracta fuerit ante juratam solutionem, vel an postea; priori casu non habebit locum compensatio,

satio, quia juramentū recipit interpretationem ex mente paciscentiū, & præcipuè ejus, qui illud sibi curat præstari. *c. quacunq; arte 22. q. 5 Quacunq; arte, verborū quisq; iuret, ait D. Greg. Deus tamen in hoc accipit, sicut ille qui juratur.* Sed si obligatio sit prius contracta, & ab altero non ignorata, utique mens fuit ejus qui juramentum procuravit, non fictam, sed veram realem solutionem sibi fieri: nam aliàs plerumque frustra exegisset juramentum *de solvendo*, cum solutio compensatoria per viam retentionis fuerit in sua propria potestate, ut vel parū consideranti parebit. Altero autem casu procedit compensatio tanquam non prævisa, & ideò juramento non exclusā, sed in natura solutionis comprehensa. nisi fuerit talis obligatio, quæ potuit tempore juramenti prævideri, sicut est casus *in d. c. ad nostram*. Effet hic ansa *de restrictionibus mentalibus* aliquid dicendi, † an & quando licitæ sint, ac à perjurio excusent, sed in aliam occasionem differimus, videatur Nav. *in Can. humana aures. 22. q. 5. Sanch. lib. 3. mor. cap. 6. Laym. in Theol. lib. 4. r. 3. c. 13. & c. 14. n. 7. Zoël. ad tit. decret. de jurejur. n. 85.* ubi ex magna causa amphibologicum sermonē à mendacio & perjurio excusant.

CAPUT III.

De Usuris.

Materiam Usurarum ad cognitionem Parochi spectare tum ratione peccati, tum ratione